

MOBIL QURILMALARNING INSON HAYOTIDAGI O‘RNI

Abdumalikov O‘ktam Abdumalik o‘g‘li

Universitet of Business Science axborot texnologiyalari yo‘nalishi

2-bosqich talabasi. Ohangaron shahar kasb-hunar maktabi ICHTU

Annotatsiya: Mobil operatsion tizim (mobile OS) — smartfonlar, planshetlar, PDA yoki boshqa mobil qurilmalar uchun operatsion tizim. Garchi noutbuklarni mobil qurilmalar deb tasniflash mumkin bo‘lsa-da, odatda ularda ishlatiladigan operatsion tizimlar mobil hisoblanmaydi, chunki ular dastlab katta statsionar kompyuterlar uchun ishlab chiqilgan bo‘lib, ular an’anaviy ravishda maxsus „mobil“ funksiyalarga ehtiyoj sezmagani va ularga ehtiyoj sezmagani. Mobil qurilmalar uchun zamonaviy operatsion tizimlar: Android, Kai OS, Lineage OS, Fire OS, Flyme OS, iOS, Sailfish OS, Tizen, Remix OS. Eskirgan, hozirda qo‘llab-quvvatlanmaydigan dasturiy platformalar: Windows 10 Mobile, Symbian, Windows Mobile, Palm OS, webOS, Maemo, MeeGo, LiMo, BlackBerry OS, Firefox OS, Ubuntu Touch, Bada OS va boshqalarni misol qilib olishimiz mumkin.

Kalit so‘zlar: operatsion tizim, mobil qurilmalar, Firefox OS, Lineage OS.

Uzoq vaqt davomida atrofimizdagi dunyo haqidagi ma'lumotlarni to'plash va tizimlashtirish insonning og'ir sharoitlarda - avloddan-avlodga omon qolishiga yordam berdi, ov va mehnat qurollarini yasash, kiyim-kechak va dori-darmonlarni yaratish tajribasi va ko'nikmalari o'tkazildi. Ma'lumotlar doimiy ravishda yangilanadi va to'ldiriladi - har bir o'rganilgan hodisa yangi, murakkabroq narsaga o'tishga imkon berdi. Vaqt o'tishi bilan atrofdagi dunyo haqidagi katta hajmdagi ma'lumotlar ilmiy-texnik taraqqiyotning rivojlanishiga hissa qo'shdi va natijada butun jamiyat - inson har xil turdagi materiya va energiyani boshqarishni o'rgandi. Vaqt o'tishi bilan axborotning inson hayotidagi o'rnini tobora ortib bormoqda. Bu nafaqat tabiat qonunlarini, balki insoniyat jamiyatining tushunchalari va qadriyatlarini - adabiyot, san'at, me'morchilik

va boshqalarni o'rganish va tushunish kerak edi. Zamonaviy jamiyatda inson mavjudligini "axborot" tushunchasidan tashqari tasavvur qilib bo'lmaydi. Axborot atamasi ko'plab fanlarda va inson faoliyatining ko'plab sohalarida qo'llaniladi. U lotincha "informatio" so'zidan olingan bo'lib, "ma'lumot, tushuntirish, taqdim etish" degan ma'noni anglatadi. Ushbu atama tanish bo'lishiga qaramay, qat'iy va umumiy qabul qilingan ta'rif yo'q. Adabiyotda siz ushbu atamaning ko'plab ta'riflarini topishingiz mumkin, ular ushbu tushunchani talqin qilishda turli xil yondashuvlarni aks ettiradi. Shunday qilib, Rossiya Federatsiyasining "Axborot, axborotlashtirish va axborotni himoya qilish to'g'risida" gi Federal qonunida quyidagi ta'rif berilgan: "ma'lumot - bu shaxslar, ob'ektlar, faktlar, hodisalar, hodisalar va jarayonlar to'g'risidagi ma'lumotlar, ularni taqdim etish shaklidan qat'i nazar. " "Axborot, axborot texnologiyalari va axborotni himoya qilish to'g'risida" Federal qonuni axborot tushunchasini quyidagicha belgilaydi: "axborot (xabarlar, ma'lumotlar), ularni taqdim etish shaklidan qat'i nazar." Har qanday ob'ekt kabi axborot ham o'ziga xos xususiyatlarga ega. Axborotning tabiat va jamiyatning boshqa ob'ektlaridan ajralib turadigan xarakterli xususiyati dualizmdir: axborotning xususiyatlariga uning mazmunini tashkil etuvchi dastlabki ma'lumotlarning xususiyatlari ham, ushbu ma'lumotlarni qayd qiluvchi usullarning xususiyatlari ham ta'sir qiladi. Axborotning to'liqligi xususiyati ma'lumot miqdorini o'lchash mumkinligini bilvosita nazarda tutadi. Axborot miqdori axborotni olgandan keyin yo'qolib ketadigan noaniqlik darajasini aks ettiruvchi axborotning raqamli xarakteristikasi deb ataladi. "Axborot", "noaniqlik", "tanlov" tushunchalari bir-biri bilan chambarchas bog'liq.

• Hatto kattaroq olingan ma'lumotlar birliklari ham keng qo'llaniladi:

1 kilobayt (KB)	=	1024 bayt	=	210 bayt,
1 Megabayt (MB)	=	1024 KB	=	220 bayt,
1 Gigabayt (GB)	=	1024 MB	=	230 Bayt,
1 terabayt (TB)	=	1024 GB	=	240 bayt.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar shiddat bilan rivojlanib boryapti va har bir sohada zamon bilan hamqadam odimlashni taqozo etadi. Masalan, sun'iy intellekt texnologiyacini joriy etish soliq to'lashdan bo'yin tovlash holatlarini aniqlash,

firibgarliklarni oldini olish, ma'lumotlarni tahlil qilish va takporlanuvchi jarayonlarni avtomatlashtirish hamda shaffoflikni oshirishda qo'l kelsa, katta hajmli ma'lumotlar — Big data esa soliq organlariga kelib tushadigan katta hajmdagi ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash, tushumlarni yanada yaxshiroq bashorat qilish hamda to'lovchilar va soliq organlari o'rtasidagi hujjat almashinuvini yaxshilash imkoniyatini beradi. Prezidentimizning “Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shartsharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qaroriga ko'ra, joriy yilning 1-martidan Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi huzuridagi Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektni rivojlantirish ilmiy-tadqiqot institutining tashkil qilinishi “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasini har tomonlama amalga oshirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlarni tashkil qilish hamda iqtisodiyot tarmoqlari, ijtimoiy soha va davlat boshqaruvi tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy qilish; mazkur yo'nalishda fundamental va amaliy ilmiy tadqiqotlarni olib borishdagi ahamiyati katta bo'ladi. Ijtimoiy tarmoqlar yoki televideniyalarda tez-tez quloqqa chalinadigan IT ('ayti') yoki Axborot texnologiyalarning qanchalik muhim ahamiyati bor? Bular bizning hayotimizni o'rab olgan desak ham bo'ladi: mobil aloqalar, internet, sog'liqni saqlash, ta'lim va hokozo. Texnologiyaning foydali taraflari ham juda ko'p. Masalan, tezkor axborot olish. Buni oddiygina Telegram, Instagram, Facebook yoki boshqa ijtimoiy tarmoqlardagi blog saytlarning tezlikdagi yangilikni obunachilarga taqdim etishidir. IT ning qulaylik taraflarni aytsak son sanog'i yo'q. 2018-yildagi 1-dekabrda internet tezligi 10 barobar tezlashadi, deya O'za xabar bergandi. Shu kunlarda shu xabarga 1 yil bo'ladi. Internet tezligi 10 barobar oshmagan bo'lsa ham, tariflarda narhlar pasayib, internet tezligi oshgan. Masalan, Uztelekom kompaniyasi 88 000 so'mdan boshlab, tezligi 4 Mbit/s cheksiz trafikli tariflarni taklif qiladi. Buni o'tgan yilgi holatda 10 barobar oshgan deyish qiyin, lekin shukr qilish kerak, bu kabi cheksiz trafikli tariflarni orzu qilar edik. Ammo, bu sohada hali yetarlicha ishlar olib borilishi kerak. Mobil aloqa qimmat, Toshkent shahridan tashqari qolgan joylarda ham optik tolali internet qamrovini oshirish kerak. Kundan kunga odamga kundalik vazifalarini bajarishda yordam beradigan qurilmalar,

asboblarda va dasturlarda paydo bo'ladigan yangi ixtirolar mavjud. Biroq, olimlar va mutaxassislarining ta'kidlashicha, texnologiyaning afzalliklari ham, kamchiliklari ham bor. Haqiqiy vaqtda dunyodagi turli xil odamlar bilan aloqa qilish qobiliyati texnologiyaning eng muhim afzalliklaridan biridir. Texnologiyalarni rivojlantirishning yana bir foydasi - bu ma'lumot olish. Internet-qidiruv tizimlari tufayli siz Yerning istalgan joyida yozilgan istalgan asl ma'lumotlarni topishingiz mumkin. Texnologiya, shubhasiz, insonning ijodkorligi va zukkoligini sinovdan o'tkazdi. Har kuni aholi hayot sifatini yaxshilashga yordam beradigan asbob-uskunalar va qurilmalarning yangi ixtirolari mavjud. Aloqa texnologiyalari sohasida ijtimoiy tarmoqlarning paydo bo'lishi bir necha sabablarga ko'ra juda foydali bo'ldi. Bu odamlar orasidagi aloqani tezroq va to'g'ridan-to'g'ri yo'lga qo'yadi. Bundan tashqari, bu do'stlar, shuningdek, ishbiarmonlar va mijozlar o'rtasida o'zaro aloqalarni o'rnatish maydoniga aylandi. Ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilari tomonidan ixtiyoriy ravishda taqdim etilayotgan ma'lumotlar miqdori mahsulot va xizmat ko'rsatuvchi provayderlar uchun foydalanuvchilarga tobora ko'proq moslashgan tashabbus va takliflarni yaratish uchun juda foydalidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. "Axborot texnologiyalari sohasida kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish to'g'risida". "Qishloq hayoti" gazetasi 03.06.2005 y.
2. Farberman. B.L. "Ilg'or pedagogik texnologiyalar". T: 2001 y.
3. Informatika o'qituvchisi Xaytullayeva Nafisa Sahobiddinova blogi